

Гарбар Г.А.,

доктор філософських наук, професор кафедри музичного та хореографічного мистецтва ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ МУЗИЧНОГО ЖАНРУ ЛІТУРГІЯ В СУЧАСНІЙ МУЗИЦІ

Еволюція літургії як музичного жанру тривала протягом багатьох століть.

Так, остаточне виокремлення жанру літургії відбулося на межі XVI-XVII ст. У наступні періоди в цьому жанрі поряд із усталеними частинами-піснеспівами іноді використовувалися тропарі, стихирі, гімни, але при цьому структурним стрижнем авторської літургії залишалися передусім незмінні піснеспіви Євхаристичного канону, а також деякі інші, покликані підкреслити єдність циклу. Показовою є чотириголосна Літургія М. Ділецького, в якій композитор застосовує прийоми із його ж «Мусікійської граматики», такі як безкінечні двухорні канони, канонічні секвенції, імітації з варіюванням.

Драматичні соціокультурні виклики 90-х років минулого століття активізували духовний спротив української інтелігенції і зумовили розширення інтересу музикуючої людини до богослужбової практики. Результатом цього, з одного боку, постала реставрація спадщини попередніх епох (Артемія Веделя, Максима Березовського, Дмитра Бортнянського, Григорія Давидовського, Порфирія Димуцького, Петра Турчанінова) і звернення до літургійної музики монодійної традиції, яка не була схильна до впливу світських інтонацій. З іншого боку, це спонукало до виникнення нових композиторських дослідів і музика літургії почала виконуватись як окремих авторський твір, у концертних залах.

У процесі розвитку музичного мислення споглядальність і сакральна континуальність поступила місцем емоційності і нестабільності музичного хронотопу. З цим пов'язано використання композиторами тематичних, тональних та інших засобів об'єднання циклу. Істотну роль у формотворенні почали відігравати варіантність і варіаційність. Взаємодія канонічних і національних богослужбових співочих традицій із суто музично-художніми чинниками відкрила широкі можливості для проявів авторської індивідуальності. В останні десятиліття XX ст. звернення українських композиторів до жанру літургії, зокрема, до чину св. Іоана Златоустого пов'язане насамперед із потребою відновлення та посилення ролі національного начала. Про інтенсивність розвитку ресурсів жанру свідчать літургійні твори М. Скорика, Лесі Дичко, В. Камінського, О. Козаренка, Є. Станковича, В. Степурка, Р. Гурка та ін.

Різні аспекти інтерпретації жанру літургії у сучасній музиці знайшли відображення у дослідженнях Н. Середи, О. Тищенко, А. Ткаченко.

Функціонування жанру сьогодення демонструє стильові зміни, завдяки використанню сучасних музично-виражальних засобів, різних композиторських технік. Однією з помітних тенденцій стає домінування рис концертності та зміщення первинних функцій літургії в площину асоціативних зв'язків. Кардинальним наслідком цього стало виникнення літургії як концертного хорового або оркестрового-хорового твору. Деякі твори виділяються особливою номінацією, таким чином саме слово «літургія» має сприйматися як метафора, що лише образно визначає літургію як таїну святої причетності.

В сучасних творах композиторів музичний ряд «насичений» барвистим звучанням, що суперечить вказаним вище канонічним установкам. Вірогідно, у цьому криється одна з причин несприйняття їх Церквою.

Тому вважаємо за необхідність підкреслити, що саме такі твори у жанрі авторської літургії призначенні виключно для концертного виконання. Тож, по суті, музичний жанр авторської літургії, що містить оригінальне звукопостерігання, є концертним жанром.

Серед загальних рис, притаманних жанру авторської літургії, що стає полем композиторських пошуків ХХІ-ХХІІ ст., дослідники виділяють наступні :

На концептуальному, образно-смісловому рівні це:

Поєднання різних стильових шарів музичної культури: інтонаційної сфери православного монодичного богослужбового співу, народно-пісенних традицій і класичної і сучасної музичної мови.

Тенденція до відродження лінійного, монодичного типу мислення.

- Включення до циклу общинних, соборних молитов - «Вірую», «Отче наш».

На композиційному :

- Багатоелементність, контрастність, неоднорідність структури ряду піснеспівів в плані передачі молитовних станів.

На рівні засобів музичної виразності:

- Підпорядкування всіх засобів музичної виразності.

Отож, літургії на рубежі ХХ-ХХІ ст. розгалужуються на дві гілки: концертну літургію, представлену творчістю сучасних світських композиторів та Службу Божу, репрезентовану у творчості сучасних священнослужителів.

Методи, якими керувались світські композитори у процесі інтерпретації свідчать про ті глобальні перетворення, що призвели до руйнування жанрової парадигми. Відбувся процес не тлумачення жанру, а його перетворення, тобто трансформація.

Список використаних джерел:

1. Чортик О. Інтерпретація жанрового канону літургії у творчості сучасних українських композиторів / О. Чортик. – Київ, 2014. – 5 с.

2. Александрова Н. Літургічна музика як жанрово-стильовий феномен у творчості вітчизняних композиторів ХХ — початку ХХІ століття / Н. Александрова // Автореферат дисертації — Київ, 2008. — 21 с.

3. Клокун О. Церковна музика України у світлі провідних теологічних, філософських та наукових ідей / О. Клокун // Музична творчість в історичному просторі. Науковий вісник. — Вип. 13. — Київ 2008.

Дехтяренко В.С.,

викладач кафедри музичного та хореографічного мистецтва
ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

РОМСЬКИЙ ТАНОК В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЧНІЙ КУЛЬТУРІ УКРАЇНИ

Ромський танок в українській танцювальній культурі наразі тільки набирає обертів. А його культура не вивчена українськими митцями.

Те що ми з вами звикли називати ромським танком, насправді має дуже мало спільних рис зі справжнім ромським танком. Це більше академічний танок по мотивах ромського танцю.

Першоосновою ромського танцю були таборні пляски, які згодом осучаснились і були перенесені ромськими виконавцями на сценічну площадку.

В середині ХХ ст був створений єдиний в світі ромський театр «Ромен», який і започаткував моду на ромські танці.

Так як роми не мають власної країни, їх культура завжди дуже тісно перетинається з культурою країни, в якій вони мешкають.

Ромський танок в Україні тільки починає набирати обертів, створюються ансамблі ромського танцю. Керівником саме такого колективу я є.

Сучасний ромський танок перетинається з українським, інтегруються рухи, музичний супровід тощо.

Для того щоб залучити молодь до цього виду танцю, він повинен бути насамперед сучасним, цікавим підростаючому поколінню. Стилiзується костюм, музика рухи тощо. Діти, молодь і навіть дорослі залюбки вивчають цей танок.

А тепер детальніше розглянемо саме танок. В загальному розумінні ромський танок - це помахати спідницею, яка нагадує бабусіні лохміття. Але це насправді не так.

Рухи спідницею настільки віртуозні і різноманітні, що одразу не під силу навіть досвідченому виконавцю. Дробітки ногами це окремий вид мистецтва, на перший погляд навіть не зрозуміло, що робить виконавець, вони настільки швидкі і чіткі. Відмінною рисою є виконання рухів на слабку долю, та рухи із-за такту, сінкоповаті рухи.

В сучасному ромському танці додано багато акробатичних елементів. Таких як колесо, перевороти, падіння у партер та багато іншого.